

2009D46562

**Uitbreiding van de Europese Unie; Brief minister en
staatssecretaris over besluitvorming RAZEB over avis-aanvraag
inzake EU-lidmaatschapsaanvraag van Albanië**

VERSLAG VAN EEN SCHRIFTELIJK OVERLEG

Vastgesteld 29 september 2009

De vaste commissie voor Europese Zaken heeft enkele vragen en opmerkingen over de brief van de minister en staatssecretaris van Buitenlandse Zaken over een avis-aanvraag inzake Albanië (23 987, nr. 100) ter beantwoording aan de regering voorgelegd. Deze vragen, alsmede de daarop op (...) gegeven antwoorden, zijn hieronder afgedrukt.

De voorzitter van de commissie
Waalkens

Adjunct-griffier van de commissie
Mittendorff

I Vragen en opmerkingen vanuit de fracties

De leden van de CDA-fractie danken de minister en staatssecretaris van Buitenlandse Zaken voor het toezenden van de brief over de avis aanvraag Albanië. Deze leden delen de inzet van de regering om, mede gezien het krachtenveld in de EU, in te stemmen met een avis aanvraag. De aanvraag van het avis mag wat de leden van de CDA-fractie betreft niet leiden tot oneigenlijke verwachtingen aan Albanese zijde. Uiteindelijk toetsen deze leden op criteria alvorens er verdere stappen worden ondernomen; daarom willen de leden van de CDA-fractie geen data voor vervolgstappen in het avis. Die voorwaarden waar Albanië uiteindelijk aan moet voldoen zijn wat betreft deze leden nu nog onvoldoende. De leden van de CDA-fractie hebben daarom nog enkele opmerkingen.

Een avis aanvraag moet geen automatisme zijn en niet automatisch uitmonden in een kandidaat-lidmaatschap. Op dit punt steunen de leden van de CDA-fractie de inzet van de regering. De verplichtingen in relatie tot de SAO dienen eerst nagekomen te worden. Voor deze leden zijn de aanpak van georganiseerde misdaad, het bestrijden van corruptie en het realiseren van een stabiele rechtsstaat kernelementen die moeten worden gerealiseerd. Tevens zijn deze leden van mening dat alle landen op de Balkan verantwoordelijk zijn voor een stabiele regio. Zij vragen hoe de regering de rol van Albanië duidt in relatie tot Kosovo en de andere buurlanden. Voorts vragen zij of er sprake is van samenwerking op de bestrijding van grensoverschrijdende criminaliteit, mensenhandel en terrorisme. Wordt deze regionale verantwoordelijkheid meegenomen als onderzoeksitem in de avis aanvraag? Het OVSE/ODHIR rapport is kritisch over de rol en functioneren van politieke partijen; tevens is er kritiek op de financiering van politieke partijen. Op welke wijze wordt hier in het avis aandacht voor gevraagd, zo vragen de leden van de CDA-fractie. De aankondiging dat Albanië eenzijdig de Euro wil invoeren en de effecten hiervan op de eurozone dienen wat de leden van de CDA fractie betreft ook in het avis te worden beoordeeld.

De leden van de PvdA-fractie blijven, als het gaat om lidmaatschap-aanvragen, van mening dat een consistente implementatie van de uitbreidingsstrategie van 2006 nu belangrijker is dan ooit. Uitgangspunt van deze strategie is dat het tempo van toenadering tot de EU afhankelijk is van de mate waarin de noodzakelijke hervormingen in de individuele landen worden doorgevoerd. Belangrijk is ook de absorptiecapaciteit van de Unie. Het eindoordeel van de OVSE kan een beeld schetsen van de huidige interne situatie, die het uitgangspunt is voor de omvang van de benodigde hervormingen. Landen die een EU lidmaatschapsaanvraag doen krijgen immers te maken met het implementeren van EU-regelgeving. Een les die in het verleden geleerd is, is dat de EU zorgvuldig met lidmaatschapsaanvragen moet omgaan. Dit is zowel in het belang van de EU als in het belang van de aanvragende landen. De leden van de PvdA-fractie constateren dat de regering dezelfde mening is toegedaan. Wel verzoeken de leden van de PvdA-fractie de regering duidelijkheid te verschaffen over de opmerking in de brief dat met inachtneming van het krachtenveld in Brussel Nederland kan instemmen met een verzoek van de Raad om de Commissie te vragen een advies te schrijven over de Albanese lidmaatschapsaanvraag. De leden van de PvdA-fractie vragen wat zich in dat krachtenveld afspeelt.

De leden van de SP-fractie zijn onaangenaam verrast door het besluit van de regering om het verzet te staken tegen een verzoek vanuit de Raad aan de Europese Commissie om een advies (*avis*) over de lidmaatschapsaanvraag van Albanië op te stellen. De regering ziet in het OVSE/ODIHR rapport over de recente verkiezingen geen aanleiding om zich hier langer tegen te verzetten. Echter in de geannoteerde agenda voor de RAZEB van

14 en 15 september jl. gaf de regering aan naast dit rapport ook te willen wachten op de reguliere voortgangsrapportages van de Europese Commissie die half oktober a.s. worden verwacht. Deze leden zijn van mening dat dit een verstandige werkwijze is. Zij zien geen reden waarom hierop niet gewacht kan worden en zouden graag vernemen van de regering waarom andere landen dit moment niet kunnen afwachten. Daarnaast vermoeden zij dat de aankomende voortgangsrapportage voldoende redenen zal geven om het perspectief op soepele en snelle toetredingsonderhandelingen met Albanië uit te sluiten. Daarom is het opstellen van een advies in hun ogen prematuur en zal het enkel de kans vergroten dat een proces wordt ingezet waarbij wensdenken de boventoon zal voeren en er druk wordt uitgeoefend om de toetredingscriteria soepel te hanteren. De recente opstelling van de overige lidstaten met betrekking tot het nemen van vrijwaringsmaatregelen tegen Bulgarije en Roemenië bevestigt dit. De leden worden daarin ook gesterkt door de in het verslag van de RAZEB van 27 juli jl. vermelde intentie van de meerderheid van lidstaten om met dit «gebaar» naar Albanië de indruk weg te nemen dat de EU met twee maten meet, gezien de snelle behandeling van de lidmaatschapsaanvraag door IJsland. De leden van de SP-fractie verzoeken de regering dan ook alsnog haar standpunt te wijzigen en niet in te stemmen met het vragen van een advies. De leden zijn zich bewust van het geschetste krachtenveld waarin Nederland tamelijk geïsoleerd staat, maar zien daarin geen reden dat Nederland haar eigen oordeel moet laten varen. Daarnaast geeft de regering aan dat er een meningsverschil ligt met de Commissie en overige lidstaten of deze stap op basis van unanimititeit of meerderheidsbesluitvorming kan worden genomen. De leden van de SP-fractie zijn er sterk voorstander van dat de lidstaten volledig in controle zijn van het toetredingsproces en zouden hier graag duidelijkheid over verkrijgen. Zij moedigen de regering dan ook aan om haar verzet gepaard te laten gaan met het huldigen van het standpunt dat daarmee ook het advies niet kan worden aangevraagd en opgesteld, wat desnoods ook met juridische middelen moeten worden verdedigd.

De leden van de VVD-fractie hebben een aantal vragen geformuleerd naar aanleiding van de beoordeling van het in gang zetten van een adviesaanvraag voor Albanië.

Deze leden vragen de regering naar haar beoordeling van het feit dat de OVSE in haar *final report* van 14 september jl. over de parlementsverkiezingen van 29 juni spreekt van het feit dat vooruitgang op procesmatig gebied is «overschaduwd» door de politisering van de technische aspecten van het proces (p.1).

De leden van de VVD-fractie vragen de regering verder naar haar beoordeling van het feit dat de OVSE concludeert dat de uitvoering van de verkiezingen in Albanië niet voldoen aan haar hoogste standaarden terwijl dit wel het uitgangspunt zou moeten zijn voor een land dat eerder dit jaar lidmaatschap van de Europese Unie heeft aangevraagd (p.1).

Voorts vragen deze leden of de Albanese regering reeds heeft gereageerd op de maar liefst 31 aanbevelingen die de OVSE doet in haar verslag (p.28 e.v.). Zij vragen wanneer wordt verwacht dat zij dit zullen doen of dat dit onderdeel wordt van het uiteindelijke advies.

De minister spreekt in de brief aan de kamer van 18 september over «waarneembare progressie die Albanië de laatste jaren heeft doorgemaakt». De leden van de VVD-fractie vragen op welke vooruitgang de minister duidt en waarom dit een advies rechtvaardigt.

Volgens de leden van de VVD-fractie kan worden vastgesteld dat de vooruitgang is beperkt tot betere registratie van de stemmers en een verbeterd juridisch kader voor de verkiezingen. Er zijn echter ook nog steeds ernstige tekortkomingen zoals de extreme politisering van de technische aspecten van de verkiezingen door de politieke partijen wat

aangeeft dat zij niet gecommiteerd aan vrije en eerlijke verkiezingen. De leden van de VVD-fractie vragen of de regering deze mening deelt.

Voorts stellen de leden van de VVD-fractie de volgende vragen naar aanleiding van het OVSE-verslag van 14 september over de parlementsverkiezingen in Albanië van 29 juni 2009.

Zij vragen hoe de regering het feit beoordeelt dat de Centrale Verkiezings Commissie (CEC) van Albanië vaak was verdeeld langs de lijnen van politieke meerderheid/politieke minderheid (p.1).

Zij vragen hoe de regering het feit beoordeelt dat partijen in Albanië hun recht om leden van de CEC leden te vervangen, op een onredelijke, buitensporige manier hebben gebruikt (p.1,2).

Zij vragen hoe de regering de vaststelling beoordeelt dat druk is uitgeoefend, met name op werknemers in de publieke sector en op studenten, om niet deel te nemen aan activiteiten van de oppositie, waarbij vaak is gedreigd met ontslag. (p.2,13).

Zij vragen hoe de regering het gebruik van officiële gelegenheden, zoals het in gebruik nemen van nieuwe infrastructuur, voor campagne-doeleinden beoordeelt (p.2,13,14).

Zij vragen hoe de regering de onderbouwde beweringen van het gebruik van overheidsfaciliteiten door de DP voor haar politieke campagne beoordeelt (p.2).

Zij vragen hoe de regering de mate van onafhankelijkheid van de media in Albanië beoordeelt. Is de hervorming van de publieke omroep, die in sterke mate afhankelijk is van overheidsgeld, tot stilstand gekomen (p.2), zo vragen deze leden.

Zij vragen hoe de regering de mate waarin omroepen in Albanië voorafgaande aan de verkiezingen zorg hebben gedragen voor een verscheidenheid aan informatie beoordeelt (p.3).

Zij vragen hoe de regering het onvoldoende effectief optreden tegen de eventualiteit van herhaaldelijk stemmen door dezelfde persoon (bijv. door het niet steeds naleven van «inking procedures») beoordeelt (p.3).

Zij vragen hoe de regering het herhaaldelijk voorkomen van kennelijk dezelfde handtekeningen op de kiezerslijst beoordeelt (p.3).

Zij vragen hoe de regering het gegeven beoordeelt dat politieke partijen zich hebben bemoeid met het tellen van stemmen, met name daar waar de resultaten van de verschillende partijen niet ver uit elkaar leken te lopen (p.3).

De leden van de VVD-fractie vragen hoe de regering het niet tellen van de verkiezingsbussen in een aantal centra voor het tellen (BCC's) beoordeelt (p.4).

Is het Centraal Verkiezings Committee herhaaldelijk niet effectief opgetreden wanneer er problemen waren gerezen resp. gerapporteerd in centra voor het tellen van de stemmen (p.4 en 8), zo vragen deze leden.

Voorts vragen de leden van de VVD-fractie of politieke partijen zich soms niet hebben gehouden aan de letter en de opzet van de kieswet (p.5).

Ook vragen deze leden of de Albanese kieswet nog onduidelijke en vage bepalingen bevat (p.6).

De leden van de VVD-fractie vragen of de bepaling dat de twee grootste politieke partijen het recht hebben om elk één van de via loting geselecteerde rechters (voor het behandelen van klachten over de verkiezingen) mogen verwijderen, op gespannen voet staat met de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht (p.6).

Deze leden vragen hoe de regering het veelvuldig gebruik van het onbepaalde recht van politieke partijen om leden van de «mid level» en «lower level» verkiezingscommissies te vervangen (p.7) beoordeelt.

Zij vragen of er binnen het Centraal Verkiezings Committee (CEC) vaak onenigheid was tussen personen die de politieke meerderheid vertegenwoordigden en personen die de politieke minderheid vertegenwoor-

digden en of daardoor de taak van het CEC om de verkiezingen op een neutrale en efficiënte wijze te laten verlopen in het gedrang is gekomen (p.8).

Deze leden vragen of het regelmatig is voorgekomen dat aspirant-stemmers werden weggestuurd omdat hun naam niet voorkwam op de lijst van stemmers (p.10).

Zij vragen hoe de regering de beschuldigingen van de Albanese oppositie beoordeelt dat sprake is geweest van manipulatie bij het verspreiden van identiteitsbewijzen voorafgaande aan de verkiezingen (identiteitsbewijzen die nodig waren om deel te nemen aan de verkiezingen) (p.10,11).

Zij vragen hoe de regering het gegeven beoordeelt dat veel oppositiepartijen een groot wantrouwen aan de dag hebben gelegd in de autoriteiten en de organisatie van de verkiezingen (p.12).

Zij vragen hoe de regering het gegeven beoordeelt dat de kwaliteit van de media in Albanië wordt geschaad door bemoeienis van politici, economische lobby's en media-eigenaren met politieke en economisch belangen (p.15).

Zij vragen hoe de regering het gegeven beoordeelt dat de publieke omroep in Albanië, de RTSH, afhankelijk is van financiering door de staat en dat bij wisselingen van de politieke macht, ook de personele samenstelling van de publieke omroep wordt gewijzigd (p.16).

Zij vragen hoe de regering het gegeven beoordeelt dat in de twee weken voor de verkiezingscampagne de (op dat moment door de OVSE gemonitorde) publieke omroeporganisaties in de journaals en de actualiteitenrubrieken op een onevenwichtige en partijdige wijze berichtten over de twee belangrijkste politieke partijen (p.17).

Zij vragen naar de beoordeling van de regering van de in Albanië geldende regels omtrent het minimum aantal vrouwen dat o.m. het nationale parlement moet worden gekozen en het feitelijke resultaat dat in dat opzicht is geboekt (p.18,19).

Zij vragen hoe de regering het kopen van stemmen zoals dat in de Roma-gemeenschappen in Albanië zou hebben plaatsgevonden beoordeelt (p.19).

Deze leden vragen of de CEC niet is ingegaan op een aantal klachten van de SP omtrent mogelijke onregelmatigheden in o.m. de Tirana, Berat en Shkodër regio's (p.26,27) en wat het oordeel van de regering daarover is. Tenslotte vragen de leden van de VVD-fractie hoe de regering het afwijzen van acht formele klachten, die zijn ingediend door kleinere partijen en een onafhankelijke kandidaat, beoordeelt (p.27).

De leden van de PVV-fractie hebben kennisgenomen van de brief van de minister en staatssecretaris van Buitenlandse Zaken waarin zij melden te kunnen instemmen met een verzoek van de Raad aan de Commissie om een advies te schrijven over de Albanese EU-lidmaatschapsaanvraag. Daarnaast hebben deze leden kennisgenomen van het OVSE rapport over de recente verkiezingen in Albanië. De leden van de PVV-fractie zijn van mening dat uitbreiding van de EU Nederland niet ten goede komt. Om deze reden hebben deze leden al eerder aangegeven op dit moment tegen eventuele toetreding van Albanië, dan wel ieder ander land, te zijn. Specifiek hebben de leden van de PVV-fractie de volgende vragen ten aanzien van Albanië.

Ten aanzien van corruptie:

In de aanbevelingen van het OVSE rapport ten aanzien van de parlementaire verkiezingen van 28 juni jl. lezen de leden van de PVV-fractie onder andere dat bemoeienis van politieke partijen bij de selectie van rechters die hogere beroepen over het verkiezingsproces beoordelen, afgeschaft moet worden. Niet alleen achteraf, maar ook vooraf oefenen politieke partijen druk uit door studenten en werknemers te manipuleren. Zelfs regeringspartijen doen hier aan mee. De leden van de PVV-fractie vragen

welke stappen worden ondernomen tegen deze verkiezingsmanipulatie door de zittende regering. Voorts vragen zij de regering hen nader in te lichten over de verdere effectiviteit van de aanpak van corruptie in Albanië in 2009. De leden van de PVV-fractie vragen of deze net zo effectief was als in 2008¹.

Ten aanzien van politieke partijen:

De leden van de PVV-fractie lezen in de brief van de regering dat met name het functioneren van de politieke partijen tijdens en voorafgaand aan de verkiezingen kritiek heeft ontvangen. Er kunnen dus wel regeltjes opgesteld worden, maar de partijen zelf gaan hier niet goed mee om. De leden van de PVV-fractie vragen of dit weergeeft dat de Albanese samenleving gewoon nog niet klaar is voor eerlijke democratische verkiezingen. Dit is een essentiële voorwaarde voor het toetredingsproces lezen deze leden in de brief van de regering. De leden van de PVV-fractie vragen of zij hieruit mogen afleiden dat Albanië eerst moet laten zien dat zij lessen heeft getrokken uit het afgelopen verkiezingsproces, alvorens toetreding mogelijk is. Voorts vragen deze leden of dat betekent dat het land eerst een keer succesvolle verkiezingen moet hebben gehouden, die wel aan de hoogste standaarden voldoen.

In de informatie op de website van het ministerie van Buitenlandse Zaken lezen de leden van de PVV-fractie dat het «gepolariseerde politiek klimaat» in Albanië echte voortgang in de uitvoering van hervormingen in de weg staat.² Het ODIHR-rapport (zie pag. 12) bevestigt dat het politieke klimaat nog steeds «vergaand gepolariseerd» is. De leden van de PVV-fractie achten dit verwarrend. Zij vragen of de afgelopen verkiezingen uitwijzen dat de situatie is veranderd en of de uitvoering van hervormingen nu wel goed mogelijk is.

II Reactie van de regering

¹ Zie Transparency International Corruption Index 2008.

² <http://www.minbuza.nl/dsresource?objectid=buzabeheer:47334&versionid=&subjectname=>